

e-PORADNIK

POWIAT ŁĘCZYŃSKI

wydanie III/2021



www.pomocprawna.oic.lublin.pl
www.powiatleczynski.pl
www.oic.lublin.pl

poradnik przygotowany w ramach zadania publicznego realizowanego
w formie powierzenia zadania przez Zarząd Powiatu Łęczyńskiego

Publikacja bezpłatna.

E-Poradnik przygotowany w ramach umowy zawartej z POWIATEM ŁĘCZYŃSKIM - Nr WZS.273.3.1.2020 z dnia 16.12.2020r.o prowadzenie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej w powiecie łęczyńskim w 2021r.

Realizator Zadania i Wydawca :

Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego "OIC Poland" z siedzibą w Lublinie

ul. Gospodarcza 26

20-213 Lublin

tel.: (81) 710-46-30

fax: (81) 746-13-24

e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl

<http://www.oic.lublin.pl>



Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

Autor artykułów:

Anna Rentflejsz – Radca Prawny

Lublin, wrzesień 2021

Strona 1

Spis treści

1. Wprowadzenie – nieodpłatne porady prawne, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, edukacja prawna.....	3
2. Księgi wieczyste – co warto o nich wiedzieć?.....	6
3. ROZWÓD jako przyczyna ustania małżeństwa	9
4. Długi spadkowe - czym są i jak ich uniknąć?	13

1. Wprowadzenie – nieodpłatne porady prawne, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, edukacja prawna

Nieodpłatna pomoc prawna i edukacja prawna świadczona jest zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

Miejsce świadczenia pomocy:

Dzień tygodnia	Godziny	Miejsce
Poniedziałek	12:00-16.00	Starostwo Powiatowe w Łęcznej Al. Jana Pawła II 95a, 21-010 Łęczna
Wtorek	12:00-16.00	Starostwo Powiatowe w Łęcznej Al. Jana Pawła II 95a, 21-010 Łęczna
Środa	08:00-12.00	Urzędu Gminy Cyców przy ul. Chełmskiej 42, 21-070 Cyców.
Czwartek	12:00-16.00	Gminny Ośrodek Kultury w Puchaczowie - Rynek 3, 21-013 Puchaczów
Piątek	08:00-12.00	Urzędu Gminy Cyców przy ul. Chełmskiej 42, 21-070 Cyców.

Zapisy na wizyty:

- ✓ telefoniczne: (81) 531 52 81, w godzinach pracy Starostwa Powiatowego w Łęcznej,
- ✓ za pomocą elektronicznego kalendarza wizyt: <https://np.ms.gov.pl/>
- ✓ e-mail: pomocprawna@powiatleczyński.pl

Na jaką pomoc możemy liczyć?

Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:

- ✓ poinformowanie o obowiązującym stanie prawnym
- ✓ oraz o przysługujących prawach i obowiązkach, w tym
- ✓ w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądownoadministracyjnym,
- ✓ wskazanie sposobu rozwiązania problemu prawnego,
- ✓ przygotowanie projektu pisma w tych sprawach, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym,
- ✓ sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w różnych rodzajach postępowań,
- ✓ nieodpłatną mediację

Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje:

- ✓ działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielny rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego
- ✓ nieodpłatną mediację

Nieodpłatna mediacja obejmuje

- ✓ poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających
- ✓ przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji
- ✓ przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawie karnej
- ✓ przeprowadzenie mediacji
- ✓ udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem

Nieodpłatna mediacja **nie obejmuje** spraw, w których:

- ✓ sąd lub inny organ wydał postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji lub postępowania mediacyjnego;
- ✓ zachodzi uzasadnione podejrzenie, że w relacji stron występuje przemoc.

Kto może skorzystać?

Z porad może skorzystać każda osoba, której nie stać na odpłatne porady i która złoży stosowne oświadczenie.

Nieodpłatna pomoc prawna od dnia 16 maja 2020 r. obejmuje także sprawy związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą – niezatrudniające innych osób w ciągu ostatniego roku.

Inne informacje

Porady co do zasady udzielane są podczas osobistej wizyty w punkcie porad. W sposób szczególny z nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego skorzystać mogą kobiety w ciąży, które z porad prawnych skorzystać mogą poza kolejnością.

Osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się - udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, może odbywać się poza punktem albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, tj. w miejscu zamieszkania, przez telefon, po umówieniu terminu wizyty wskazując preferowany sposób udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej czy obywatelskiej.

Edukacja prawna

Edukacja prawna jest procesem ustawicznym, prowadzonym wobec obywateli w każdym wieku. Edukacja młodzieży szkolnej obejmuje wiedzę na temat podstawowych praw oraz obowiązków, funkcjonowania profilaktyki i zwalczania przestępstw a także funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Ma ona na celu zapobieganie wykluczeniu prawnemu w dorosłym życiu oraz uwrażliwieniu na potrzebę zachowania porządku prawnego.

Szczególną wartość w edukacji prawnej mają metody aktywizujące oraz zajęcia praktyczne poruszające zagadnienia prawne. Pozwalają one uczniom skonfrontować ich dotychczasowe doświadczenie i poglądy z uniwersalnymi wartościami oraz literą prawa. To wyposaża ich w wiedzę i kształtuje umiejętność rozwiązywania problemów.

2. Księgi wieczyste – co warto o nich wiedzieć?

Co to jest księga wieczysta?

Księga wieczysta stanowi **publiczny i jawny rejestr praw związanych z określoną nieruchomością**. Księgi wieczyste prowadzi się w celu zapewnienia bezpiecznego obrotu nieruchomościami. Na podstawie księgi wieczystej można stwierdzić m.in.: kto jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym oraz komu i jakie prawa przysługują do danej nieruchomości.

Księgę wieczystą prowadzi się dla każdego rodzaju nieruchomości, tj.:

- ✓ dla **gruntów** (części powierzchni ziemskiej stanowiące odrębny przedmiot własności),
- ✓ dla **budynków** (jeżeli na mocy przepisów szczególnych stanowią odrębny od gruntu przedmiot własności),
- ✓ dla **lokali** (wyodrębnionych z budynku i stanowiących odrębny od budynku przedmiot własności),
- ✓ dla **spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu**.

Księgi wieczyste **prowadzone są przez odpowiednie wydziały ksiąg wieczystych sądów rejonowych** właściwych miejscowo przy wykorzystaniu systemu informatycznego.

Co zawiera księga wieczysta?

Każda księga wieczysta ma 4 działy:

- ❖ **dział I**, składający się z dwóch poddziałów, zawiera oznaczenie nieruchomości – dział I-O oraz spis praw związanych z własnością nieruchomości – I-Sp;
- ❖ **dział II** obejmuje wpisy dotyczące własności i użytkowania wieczystego;
- ❖ **dział III** zawiera wpisy dotyczące ograniczonych praw rzeczowych (z wyjątkiem hipotek), np. służebności, wpisy ograniczeń w rozporządzaniu nieruchomością i/lub użytkowaniem wieczystym oraz wpisy innych praw i roszczeń (z wyjątkiem roszczeń związanych z hipotekami);
- ❖ **dział IV** przeznaczony jest na wpisy dotyczące hipotek ustanawianych na nieruchomości.

Jak sprawdzić księgę wieczystą?

Księgi wieczyste są publiczne i jawne, co w praktyce oznacza, iż każda osoba znając numer księgi wieczystej może zapoznać się z jej treścią i to na kilka sposobów. Przeglądanie księgi wieczystej możliwe jest:

- I. po jej uprzednim zamówieniu w czytelnii prowadzonej przez wydział ksiąg wieczystych sądu rejonowego, który prowadzi księgę (**UWAGA!** Sąd może prosić o przedstawienie powodu chęci przejrzenia księgi wieczystej tzw. interes prawny, dlatego składając wniosek warto wskazać, dlatego chcemy przejrzeć daną księgę wieczystą);
- II. poprzez złożenie wniosku o wydanie odpisu księgi wieczystej, przy czym istnieją **dwa rodzaje odpisów księgi wieczystej**: zwykły, który zawiera aktualną treść księgi wieczystej (opłata sądowa – 30,00 zł) i zupełny, który zawiera również historyczne, wykreślone już wpisy i wzmianki o wpisach (opłata sądowa – 60,00 zł);

III. na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości pod adresem www.ekw.ms.gov.pl (centralna baza danych ksiąg wieczystych).

Księgę wieczystą może założyć:

- właściciel nieruchomości,
- osoba, której przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu,
- osoba, której przysługuje ograniczone prawo rzeczowe do danej nieruchomości (np. hipoteka),
- wierzyciel (jeśli przysługuje mu prawo, które ma być wpisane do księgi),
- państwowa jednostka organizacyjna, której przysługuje użytkowanie wieczyste na danej nieruchomości.

Założenie księgi wieczystej następuje zawsze na **WNIOSEK**, który składa w Sądzie Rejonowym właściwym dla miejsca położenia nieruchomości. Wniosek o założenie księgi wieczystej winien być złożony na **formularzu KW-ZAL**. Założenie księgi wieczystej wymaga wniesienia **opłaty sądowej w wysokości 100 zł**.

Składając wniosek o założenie księgi wieczystej należy dołączyć do niego:

- **wypis z rejestru gruntów** określający oznaczenie nieruchomości,
- **wyrys z mapy ewidencyjnej** określający miejsce jej położenia, obszar oraz sposób korzystania z nieruchomości,
- **wymienienie we wniosku wszystkich uprawnionych**, na których rzecz, ma być wpisana własność,
- **powołanie tytułu własności nieruchomości**:
 - informacje zawarte w urzędowych rejestrach nieruchomości, wyciąg z kartoteki lokali, zaświadczenie ze spółdzielni mieszkaniowej, zaświadczenie ze zbioru dokumentów, dawnych ksiąg hipotecznych,
 - umowy cywilnoprawne zawarte w formie aktu notarialnego, umowa sprzedaży (kupna) nieruchomości, umowa darowizny nieruchomości, umowa zamiany nieruchomości, umowa ustanowienia (lub przedłużenia) użytkowania wieczystego, umowa działu spadku, umowa o podział majątku wspólnego małżonków, umowa o zniesieniu współwłasności nieruchomości, umowa dożywocia, oświadczenie dziedziczenia,
 - postanowienia i wyroki sądu: postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, postanowienie o dziale spadku, postanowienie o podziale majątku wspólnego małżonków, wyrok stwierdzający zasiedzenie nieruchomości, postanowienie o założeniu księgi wieczystej, wyrok znoszący współwłasność nieruchomości, postanowienie o stwierdzeniu nabycia prawa własności nieruchomości, wyrok ustalający (lub zmieniający),
 - prawo do nieruchomości (własność, użytkowanie wieczyste, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, użytkowanie, odrębna własność lokalu),
 - decyzje organów administracji publicznej: (państwowej i samorządowej), [akt własności ziemi](#) (AWZ), akt nadania ziemi (AND),
 - decyzja ustanawiająca odrębną własność lokalu, decyzja o zatwierdzeniu projektu scalenia, decyzja o zwrocie wywłaszczonej nieruchomości.

- **wyszczególnienie ograniczonych praw rzeczowych** obciążających nieruchomość lub **ograniczeń w rozporządzaniu nieruchomością** albo oświadczenie wnioskodawcy, że nie wie o istnieniu takich praw lub ograniczeń.

Jeżeli dla nieruchomości był prowadzony [zbiór dokumentów](#), wniosek powinien zawierać wskazanie numeru tego zbioru.

Czy właściciel ma obowiązek dokonania zmian w księdze wieczystej?

Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, **właściciel nieruchomości jest obowiązany do niezwłocznego złożenia wniosku o ujawnienie swego prawa w księdze wieczystej.** Jeżeli osoba trzecia doznała szkody na skutek nieujawnienia prawa własności w księdze wieczystej, właściciel ponosi odpowiedzialność za szkodę powstałą na skutek niewykonania tego obowiązku bądź na skutek opieszałości w jego wykonaniu. Co więcej zgodnie z art. 36 ust. 4 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, **sąd może wymierzyć opieszałemu właścicielowi grzywnę w wysokości od 500.00 zł do 10.000.00 zł w celu spowodowania ujawnienia prawa własności.** W razie ujawnienia prawa własności nieruchomości, grzywny nieuiszczone mogą być umorzone w całości lub części. Na postanowienie sądu o nałożeniu grzywny przysługuje zażalenie.

Gdy chcemy kupić nieruchomość należy zwrócić uwagę w księdze wieczystej na:

- **Dział I-O – “Oznaczenie nieruchomości”** -> czy adres podany w księdze wieczystej pokrywa się z rzeczywistą lokalizacją nieruchomości. Weryfikujemy jej powierzchnię oraz ilość i rodzaj wpisanych pomieszczeń, jaki jest wpisany rodzaj przeznaczenia nieruchomości oraz czy księga zawiera wpisy o pomieszczeniach przynależnych do mieszkania, które również chcemy kupić (np. miejsce postojowe czy komórka lokatorska).
- **Dział II – “Własność”** -> sprawdzamy kto jest właścicielem nieruchomości.
- **Dział III – “Prawa, roszczenia i ograniczenia”** -> sprawdzamy czy osoby trzecie mają jakieś roszczenia wobec nieruchomości np. służebność osobista mieszkania (zapewne nikt nie chciałby nabyć mieszkania z tzw. dożywotnikiem), zapisy dotyczące prawa pierwokupu, najmu, dzierżawy czy chociażby ostrzegające o wszczęciu egzekucji z nieruchomości.

Dział IV – “Hipoteka” -> sprawdzamy czy nieruchomość obciążona jest hipoteką. **PAMIĘTAJ!!!** Kupując nieruchomość z hipoteką, nabywasz ją wraz z długami, które trzeba będzie uregulować. Dzieje się tak, ponieważ hipoteka obciąża nieruchomość, a nie jej właściciela – dla wierzyciela (np. banku) nie ma większego znaczenia, kto jest właścicielem mieszkania i tak może się domagać od niego zaspokojenia swoich roszczeń. Dlatego przed nabyciem takiej nieruchomości należy zadbać o to, aby hipoteka została wykreślona z jej księgi wieczystej. Idealna sytuacja jest wtedy, gdy w dziale IV znajduje się informacja “Brak wpisów”.

Autor: Anna Rentflejsz – Radca Prawny

3. ROZWÓD jako przyczyna ustania małżeństwa

Z założenia związek małżeński winien być **trwały i nierozzerwalny**, niemniej jednak nie jest on wieczny. **Przyczynami ustania związku małżeńskiego są:** śmierć małżonka, uznanie małżonka za zmarłego i rozwód. Jednakże należy odróżnić ustanie związku małżeńskiego od ustalenia nieistnienia związku małżeńskiego.

Pamiętaj! Orzeczenie separacji przez sąd nie powoduje ustania związku małżeńskiego. Między małżonkami powstaje jedynie ustrój rozdzielności majątkowej (jeśli panującym ustrojem majątkowym była wspólność majątkowa), natomiast małżeństwo trwa w dalszym ciągu. Stąd też, niedopuszczalne jest zawarcie kolejnego związku małżeńskiego przez małżonka będącego w separacji.

Rozwiązanie związku małżeńskiego przez **rozwód** jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy **zaistnieją łącznie pozytywne przesłanki rozwodu**, przy **jednoczesnym braku negatywnych przesłanek**.

Pozytywnymi przesłankami rozwodu są: **zupełny i trwały rozkład pożycia małżeńskiego**. Wspólne pożycie małżonków polega na istnieniu między nimi **trzech więzi (wspólnot)**: fizycznej, duchowej oraz gospodarczej.

Wspólnota duchowa polega na wzajemnym pozytywnym stosunku uczuciowym małżonków, szacunku, zaufaniu, szczerości, lojalności, wyrozumiałości, uwzględnianiu osobistych potrzeb małżonka.

Wspólnota fizyczna sprowadza się do utrzymywania współżycia płciowego, uwarunkowanego wiekiem oraz stanem zdrowia fizycznego i psychicznego każdego z małżonków.

Wspólnota gospodarcza to wspólne prowadzenie przez małżonków gospodarstwa domowego i takie zaspokajanie potrzeb każdego z nich, żeby ich stopa życiowa była jednakowa.

Zupełny rozkład pożycia małżeńskiego następuje wówczas, gdy dochodzi do zerwania wszystkich trzech więzi (wspólnoty). Rozkład ten jest przy tym procesem rozciągniętym w czasie, a nie zdarzeniem jednorazowym.

Trwały rozkład pożycia małżeńskiego następuje wtedy gdy więzi (wspólnoty) łączące małżonków ustały na tyle dawno, że wedle zasad doświadczenia życiowego powrót małżonków do wspólnego pożycia nie nastąpi.

Negatywnymi przesłankami rozwodu są to wartości, które ustawodawca uznał za wymagające ochrony nawet jeśli nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia małżeńskiego:

- ✓ jeżeli wskutek rozwodu miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków, albo
- ✓ jeżeli z innych względów orzeczenie rozwodu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, albo

- ✓ jeżeli rozvodu żąda małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia, chyba że drugi wyrazi zgodę na rozwód albo że odmowa jego zgody na rozwód jest w danych okolicznościach sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Gdzie należy złożyć pozew rozwodowy?

Pozew rozwodowy należy wnieść do **sądu okręgowego właściwego** ze względu na ostatnie wspólne zamieszkanie małżonków, jeżeli choć jedno z nich jeszcze stale w danym okręgu przebywa. Jeżeli natomiast każdy z małżonków mieszka w innym miejscu, wówczas właściwy będzie sąd okręgowy miejsca zamieszkania strony pozwanej - czyli osoby, przeciwko której współmałżonek wystąpił z pozwem rozwodowym. Gdyby jednak nie udało się ustalić miejsca zamieszkania strony pozwanej, wtedy właściwy jest sąd okręgowy miejsca zamieszkania powoda - czyli osoby, która wystąpiła z pozwem rozwodowym.

Co powinien zawierać pozew o rozwód?

W celu rozpoczęcia procesu rozwodowego małżonek, który chce się rozwieść, powinien złożyć do sądu pozew.

Pozew o rozwód powinien zawierać:

- imię, nazwisko, nr PESEL i dokładny adres powoda (czyli osoby domagającej się orzeczenia rozvodu);
- imię, nazwisko i dokładny adres pozwanego (czyli drugiego małżonka);
- określenie czego powód żąda, tj.:
 - orzeczenia rozvodu, z czyjej winy, ewentualnie bez orzekania o winie,
 - orzeczenia o władzy rodzicielskiej nad wspólnymi małoletnimi dziećmi,
 - orzeczenie o miejscu zamieszkania wspólnych małoletnich dzieci,
 - orzeczenie o kontaktach pozwanego ze wspólnymi małoletnimi dziećmi,
 - orzeczenia o alimentach dla wspólnych małoletnich dzieci,
 - orzeczenie o alimentach dla powoda,
 - orzeczenia o sposobie korzystania z mieszkania,
 - orzeczenia o podziale majątku wspólnego,
 - orzeczenia o kosztach sądowych;
- wskazanie dowodów, które powinien przeprowadzić sąd np. dowód z zeznań świadków wraz ze wskazaniem faktów jakie mają być udowodnione;
- uzasadnienie, w którym należy wskazać przyczyny wystąpienia o rozwód.

Pozew należy złożyć w dwóch egzemplarzach i załączyć:

- skrócony odpis aktu małżeństwa,
- odpisy skrócone aktów urodzenia wspólnych dzieci, o ile są małoletnie,
- dokumenty stanowiące dowody w sprawie np. potwierdzające winę małżonka w rozkładzie pożycia małżonków.

Wyrok rozwodowy zawiera:

1. stwierdzenie, że **małżeństwo stron zostaje rozwiązane przez rozwód**;
2. rozstrzygnięcie **czy i który z małżonków ponosi winę rozkładu pożycia** (na zgodne żądanie małżonków sąd zaniecha orzekania o winie);
3. **rozstrzygnięcie o dzieciach małżonków**, tj. o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka (alimenty);
4. **rozstrzygnięcie o sposobie korzystania z mieszkania** (o ile małżonkowie zajmują wspólne mieszkanie);
Orzekając o wspólnym mieszkaniu małżonków sąd uwzględnia przede wszystkim potrzeby dzieci i małżonka, któremu powierza wykonywanie władzy rodzicielskiej;
5. **podział majątku wspólnego małżonków**, jeżeli przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu;
6. **rozstrzygnięcie o alimentach na rzecz byłego małżonka**;
7. **rozstrzygnięcie o kosztach postępowania sądowego**.

Skutki majątkowe rozwodu:

- ✓ ustanie ustroju wspólności majątkowej (jeżeli małżonków obowiązywał taki ustrój),
- ✓ ustanie obowiązku wzajemnej pomocy finansowej małżonków,
- ✓ podział majątku wspólnego (jeżeli obowiązywał ustrój wspólności majątkowej),
- ✓ rozstrzygnięcie o mieszkaniu małżonków,
- ✓ alimenty na byłego małżonka/na wspólne dzieci.

Decydując się na formalne zakończenie małżeństwa warto pamiętać o tym, że:

- **Od pozwu o rozwód** sąd pobiera **opłatę stałą 600,00 zł**. W sprawach o rozwód, o separację lub o unieważnienie małżeństwa, w razie zasądzenia alimentów na rzecz małżonka w orzeczeniu kończącym postępowanie w instancji, pobiera się od małżonka zobowiązanego opłatę stosunkową od zasądanego roszczenia, a w razie nakazania eksmisji jednego z małżonków albo podziału wspólnego majątku pobiera się także opłatę w wysokości przewidzianej od pozwu lub wniosku w takiej sprawie.
- **W razie pojednania się stron** w pierwszej instancji, **zwraca się cały uiszczony wpis od pozwu o rozwód**; gdy natomiast do pojednania doszło w toku postępowania odwoławczego zwraca się **połowę wpisu uiszczanego od apelacji**.
- Zanim zdecydujesz się na rozwód, warto **pomyśleć o separacji**. O separację może wystąpić każdy z małżonków, jeśli nastąpił zupełny rozkład pożycia (przy rozwodzie rozkład musi być ponadto trwały). Nie jest ona jednak dopuszczalna (tak samo jest przy rozwodzie), gdy miałyby na tym ucierpieć dobro małoletnich dzieci lub, gdy z innych względów byłoby to sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. **Od pozwu o separację** płaci się **600,00 zł opłaty stałej**; jeśli chcą jej zgodnie oboje małżonkowie - tylko 100,00 zł.
- Jeżeli małżonkowie złożą i aż do uprawomocnienia się wyroku utrzymają **wnioski o orzeczenie rozwodu albo separacji bez orzekania o winie**, to sąd **zwróci połowę wniesionej od pozwu opłaty stałej**.

- W razie śmierci jednego z małżonków **postępowanie w sprawie o rozwód zostanie umarzone**.
- Jeśli chcesz aby **rozwód** został orzeczony z **winy drugiego małżonka** musisz tą okoliczność **udowodnić** (dokumentami, zeznaniami świadków). Kwestia winy w rozkładzie pożycia małżeńskiego ma istotny wpływ jeśli chcesz ubiegać się o alimenty od małżonka.
- Postępowanie odbywa się **bez względu na niestawiennictwo jednej ze stron**.
- Postępowanie rozwodowe odbywa się **przy drzwiach zamkniętych** chyba, że obie strony zażądają publicznego rozpoznania sprawy, a sąd uzna, że jawność nie zagraża moralności.
- W sprawach o rozwód jest **niedopuszczalne powództwo wzajemne**, ale strona przeciwna może również żądać rozwodu albo separacji.
- Małoletni, którzy nie ukończyli lat 13, a zstępni stron, którzy nie ukończyli lat 17, **nie mogą być przesłuchiwani w charakterze świadków**. W każdej sprawie o rozwód lub o separację **sąd zarządza przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron**.
- **Małżeństwo ustaje z chwilą uprawomocnienia się wyroku rozwodowego**, a nie z chwilą wydania tego orzeczenia.

Nazwisko po rozwodzie

W ciągu **trzech miesięcy od chwili uprawomocnienia się orzeczenia rozwodu** małżonek rozwiedziony, który wskutek zawarcia małżeństwa zmienił swoje dotychczasowe nazwisko, może przez oświadczenie złożone przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego lub konsulem powrócić do nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa.

Autor: Anna Rentflejsz – Radca Prawny

4. Długi spadkowe - czym są i jak ich uniknąć?

Bardzo często spadkobiercy twierdzą, iż spadek to tylko majątek spadkodawcy w postaci nieruchomości, cennych ruchomości czy środków pieniężnych. Jednakże spadek to zarówno aktywa (nieruchomości, cenne ruchomości, środki pieniężne), ale również pasywa (długi). Poprzez podjęcie we właściwym czasie odpowiednich czynności spadkobiercy mogą nie odpowiadać za długi swojego krewnego (spadkodawcy) lub ograniczyć swoją odpowiedzialność w tym zakresie.

Długi spadkowe to:

- zobowiązania spadkodawcy, które obciążały go za życia i nie wygasły z chwilą jego śmierci np. obowiązek zapłaty stwierdzony prawomocnym orzeczeniem sądowym,
- obowiązki, które powstają w chwili otwarcia spadku lub też później i które są związane z dziedziczeniem np. koszty pogrzebu, koszty postępowania spadkowego, obowiązek zaspokojenia roszczeń o [zachówek](#) oraz obowiązek wykonania [zapisów zwykłych i poleceń](#), jak również inne obowiązki.

UWAGA! Mimo śmierci spadkodawcy **odsetki** od jego zobowiązań są **wciąż naliczane**.

Kto odpowiada za długi spadkowe?

Odpowiedzialność za długi spadkowe ponoszą **spadkobiercy**, którzy **przyjęli spadek**.

Odpowiedzialność za **długi spadkowe** jest wyłączona w stosunku do osoby, która spadek **odrzucała**.

UWAGA!!! Jeśli spadkobierca odrzuci spadek, to – w przypadku dziedziczenia ustawowego – przechodzi on na **zstępnych** tej osoby (dzieci, wnuki itp.) od tej chwili, te osoby stają się odpowiedzialne z długi spadkowe; chyba, że odrzucą spadek.

Co więcej za **długi spadkowe nie odpowiada** też: spadkobierca ustawowy, który został pozbawiony spadku w testamencie, uznany za niegodnego dziedziczenia ramach odrębnego postępowania, a także małżonek wyłączony przez sąd od dziedziczenia.

Pamiętaj! Aby **odrzuć spadek w imieniu małoletniego dziecka/osoby ubezwłasnowolnionej**, konieczne jest w pierwszej kolejności uzyskanie przez rodzica bądź opiekuna prawnego zgody sądu rodzinnego na dokonanie tej czynności – a następnie, po uprawomocnieniu się postanowienia sądu, złożenie w imieniu dziecka/osoby ubezwłasnowolnionej oświadczenia o odrzuceniu spadku przed notariuszem bądź przed sądem.

W jakim czasie spadkobierca może zdecydować czy przyjmuje/odrzuca spadek?

W ciągu 6 miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania może **złożyć oświadczenie o:**

- **przyjęciu spadku wprost;**
- **przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza**
- **odrzuć spadek -> najbezpieczniejszy sposób na uniknięcie długów spadkowych!**

Wskazany termin powinien być liczony w sposób zindywidualizowany w stosunku do każdego spadkobiercy z osobna. Każdy z nich może się bowiem dowiedzieć o swoim tytule powołania do spadku w innym terminie.

Przy dziedziczeniu ustawowym termin dla spadkobiercy ustawowego rozpoczyna bieg najwcześniej w dniu, w którym dowiedział się o śmierci spadkodawcy i wiedział o stosunku pokrewieństwa uzasadniającym jego powołanie do spadku w pierwszej kolejności. Dla spadkobiercy testamentowego początek biegu terminu rozpoczyna się w dniu, w którym po śmierci spadkodawcy dowiaduje się o istnieniu i treści testamentu powołującego go do dziedziczenia. Jeżeli spadkobierca nie ma zdolności do czynności prawnych (małoletni, ubezwłasnowolniony) wskazany termin rozpoczyna bieg od chwili, w której o tytule powołania spadkobiercy dowiedział się jego przedstawiciel ustawowy.

Przykłady -> 1) gdy do dziedziczenia doszło na skutek uprzedniego odrzucenia spadku przez przedstawiciela ustawowego np. matkę, chwilą uzyskania przez niego wiedzy jest moment złożenia oświadczenia. Nie ma przy tym znaczenia w przypadku małoletnich, by wiedzę o powołaniu do spadku posiadli oboje rodzice, gdyż każde z rodziców może działać samodzielnie, jako przedstawiciel ustawowy dziecka, zaś stan wiedzy samego spadkobiercy jest tutaj nieistotny; 2) jeżeli matka została ustanowiona opiekunem dla ubezwłasnowolnionego całkowicie syna, termin do złożenia oświadczenia w jego imieniu będzie biegł dla niej dopiero od chwili uprawomocnienia się postanowienia o ustanowieniu opieki, nawet jeżeli wspomniana rodzicielka wcześniej wiedziała o możliwości dziedziczenia przez jej syna.

Brak oświadczenia spadkobiercy w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o tytule swego powołania **jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza** - >**UWAGA!!!!** dot. spadków otwartych po dniu 18.10.2015 r. Brak oświadczenia w sprawie spadku po osobach zmarłych do dnia 18.10.2015 r. oznacza przyjęcie spadku wprost.

Nieodrzućcie spadku w terminie 6 miesięcy- czy jeszcze można coś zrobić?

Termin 6 miesięcy na złożenie oświadczenia spadkowego nie podlega przedłużeniu. Jedynie w wyjątkowych przypadkach – spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby złożył wadliwe oświadczenie bądź nie złożył żadnego oświadczenia w tym terminie, może **uchylić się od skutków prawnych i złożyć skutecznie prawidłowe oświadczenie**.

Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku jak i niezachowania terminu do złożenia oświadczenia **wymaga zatwierdzenia przez sąd**. Przed sądem należy udowodnić, iż rzeczywiście działało się pod wpływem błędu (np. nie wiedziało się o długach spadkowych gdyż zostało się wprowadzonym w błąd przez pozostałych spadkobierców) lub groźby i nie można niestety się tłumaczyć nieznajomością prawa. Termin do uchylenia się od skutków prawnych wynosi: w razie błędu - rok od jego wykrycia, a w razie groźby - rok od chwili, kiedy stan obawy ustał.

Odpowiedzialność za długi spadkowe - ZASADY

Zasady odpowiedzialności za długi spadkowe niezależnie od tego, czy spadkobierca powołany jest do dziedziczenia z ustawy (na podstawie przepisów Kodeksu Cywilnego), czy też na mocy testamentu (ostatniej woli spadkodawcy) kształtują się następująco:

I. Odpowiedzialności za długi spadkowe przed działem spadku

Zgodnie z art. 1030 Kodeksu Cywilnego, do chwili przyjęcia spadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko ze spadku. Od chwili przyjęcia spadku ponosi odpowiedzialność za te długi z całego swego majątku.

Przykład -> Spadkobierca, który posiada majątek o wartości 15.000,00 zł, odziedziczył spadek, w skład którego wchodzi dług o wartości 2.000,00 zł i aktywa o wartości 5.000,00 zł. Do momentu przyjęcia spadku spadkobierca odpowiada za dług tylko z majątku spadkowego, a więc z kwoty 5.000,00 zł. Po jego przyjęciu będzie on odpowiadał za dług już całym swoim majątkiem, a więc kwotą 20.000,00 zł – stanowiącą zarówno sumę jego dotychczasowego, jak i odziedziczonego majątku.

Pamiętaj! Z wnioskiem do sądu o stwierdzenie nabycia spadku może również wystąpić wierzyciel zmarłego, jeśli chce następnie dochodzić zapłaty długu od spadkobierców - a spadkobiercy tego postępowania nie przeprowadzili.

❖ Proste nabycie spadku – a długi spadkowe

Nabycie spadku wprost oznacza, że spadkobierca odpowiada za długi spadkowe **bez jakiegokolwiek ograniczenia**.

Przykład -> Spadkobierca nabył spadek, w którego skład weszła nieruchomość o wartości 100.000,00 zł oraz niespłacony dług o wartości 200.000,00 zł. W przypadku prostego nabycia spadku spadkobierca zobowiązany będzie do spłaty długu w całej jego wysokości, tj. do kwoty 200.000,00 zł.

❖ Nabycie spadku z dobrodziejstwem inwentarza – a długi spadkowe

Nabycie spadku z dobrodziejstwem inwentarza – dot. spadku po zmarłych po dniu 18.10.2015 r. - oznacza, że spadkobierca odpowiada za długi spadkowe, jednak do wysokości stanu czynnego spadku określonego w spisie z inwentarza (sporządza na zlecenie komornik sądowy) lub wykazie inwentarza (sporządza notariusz na zlecenie spadkobiercy lub samodzielnie spadkobierca).

Wykaz z inwentarza składa się w sądzie spadku. W wykazie inwentarza z należytą starannością ujawnia się przedmioty należące do spadku oraz przedmioty zapisów windykacyjnych, z podaniem ich wartości według stanu i cen z chwili otwarcia spadku, a także długi spadkowe i ich wysokość według stanu z chwili otwarcia spadku. W razie ujawnienia po złożeniu wykazu inwentarza przedmiotów należących do spadku, przedmiotów zapisów windykacyjnych lub długów spadkowych pominiętych w wykazie inwentarza składający wykaz uzupełnia go.

Przykład -> Spadkobierca nabył spadek, w skład którego weszła nieruchomość o wartości 100.000,00 zł oraz niespłacony dług o wartości 200.000,00 zł. W przypadku nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca zobowiązany będzie do spłaty długu tylko do wysokości aktywów

spadkowych, w tym wypadku do wartości odziedziczonej nieruchomości. Spadkobierca będzie musiał więc spłacić nie 200.000,00 zł, lecz 100.000,00 zł (tyle jest bowiem warta nabyta nieruchomość).

Zgodnie z art. 1032 § 1 Kodeksu Cywilnego, spadkobierca, który przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza i spłacił niektóre długi spadkowe, a nie wiedział i przy dołożeniu należytej staranności nie mógł się dowiedzieć o istnieniu innych długów spadkowych, ponosi odpowiedzialność za niespłacone długi spadkowe tylko do wysokości różnicy między wartością stanu czynnego spadku a wartością świadczeń spełnionych na zaspokojenie długów spadkowych, które spłacił. Jednakże w myśl art. 1032 § 2 Kodeksu Cywilnego, spadkobierca, który przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza i spłacając niektóre długi spadkowe, wiedział lub przy dołożeniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o istnieniu innych długów spadkowych, ponosi odpowiedzialność za te długi ponad wartość stanu czynnego spadku, jednakże tylko do takiej wysokości, w jakiej byłby obowiązany je zaspokoić, gdyby spłacał należycie wszystkie długi spadkowe. Nie dotyczy to spadkobiercy niemającego pełnej zdolności do czynności prawnych oraz spadkobiercy, co do którego istnieje podstawa do jego ubezwłasnowolnienia.

II. Odpowiedzialności za długi spadkowe po dziale spadku

Zgodnie z art. 1034 § 1 Kodeksu Cywilnego, do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe. Jeżeli jeden ze spadkobierców spełnił świadczenie, może on żądać zwrotu od pozostałych spadkobierców w częściach, które odpowiadają wielkości ich udziałów. Z kolei od chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność za długi spadkowe w stosunku do wielkości przysługujących im udziałów.

Do chwili podziału spadku wierzyciel może żądać spłaty zobowiązania od każdego ze spadkobierców, zarówno w części, jak i całości (sam też decyduje, czy chce spłaty od wszystkich spadkobierców, od części z nich czy tylko od jednego).

Po dziale spadku każdy ze spadkobierców odpowiada tylko do wysokości swojego udziału spadkowego. Przykład Jeżeli po dokonanym podziale jeden ze spadkobierców nabył spadek do wysokości 1/3 części, to odpowiada za dług spadkodawcy tylko do tej wysokości.

Czy w dziale spadku można dokonać podziału długów spadkowych?

Działowi spadku podlegają jedynie aktywa spadkowe!!!

Żadne ustalenia spadkobierców czy też orzeczenie sądu wydane w sprawie, w której nie brał udziału wierzyciel spadkowy, nie mogą mieć wpływu na pozycję prawną czy uprawnienia tego wierzyciela. Jednakże w przypadku umownego podziału majątku spadkobiercy mogą dokonać podziału długów pomiędzy siebie, przy czym ten podział będzie **skuteczny tylko względem nich**, a nie względem wierzyciela – chyba że wierzyciel będzie stroną umowy i zwolni pozostałych spadkobierców z długu. W toku sądowego działu spadku mogą zostać rozliczone pomiędzy spadkobiercami te długi spadkowe, które zostały zapłacone przez poszczególnych spadkobierców przed wydaniem postanowienia o dziale spadku.

Pamiętaj! Jeśli wierzyciel zażąda spłaty długów od spadkobiercy – spadkobierca powinien w pierwszej kolejności sprawdzić, czy dług ten nie jest przedawniony, gdyż wówczas ma prawo skutecznie uchylić się od zapłaty.

Autor: Anna Rentflejsz– Radca Prawny